

การจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ
ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย
ORGANIZING YOUNG FARMER ACTIVITIES IN ACCORDANCE WITH
THE PHILOSOPHY OF THE SUFFICIENCY ECONOMY TO ENHANCING
ENVIRONMENTAL PRESERVATION BEHAVIOR
OF EARLY CHILDHOOD

¹หฤทัย น้อมระวี และ ²รุ่งลาวัลย์ ละอาคา

¹Haluethai Nomrawee and ²Runglawan Laumka

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ประเทศไทย
Rajabhat Mahasarakham University, Thailand.

¹Aomming_zaa@Hotmail.com

Received: May 31, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย หน่วยการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 8 หน่วย หน่วยละ 5 แผน รวมทั้งสิ้น 40 แผน และแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

¹ นักศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ : เกษตรกรรมน้อย, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, รักษาธรรมชาติ, สิ่งแวดล้อม, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this study were to 1) to study the environmental preservation behavior of early childhood when undertaking organizing young farmer activities in accordance with the philosophy of the sufficiency 2) to compare the environmental preservation behavior of early childhood before and after the organizing young farmer activities in accordance with the philosophy of the sufficiency. The target group under the research includes 5-6 year-old male and female preschoolers of kindergarten grade 3 in the 1st semester of academic year 2021. All the 8 preschoolers obtained by selective selection are studying at Muang Kaset Wisai school, in Kaset Wisai district, under the supervision of the Office of Primary Education Area 2 in Roi Et. Tools used in this research are: Plans for organizing young farmer activities in accordance with the philosophy of the sufficiency, which consists of Kindergarten Year 3 experience organizing unit, 8 units, each unit, 5 plans, a total of 40 plans and behavior assessment form for preserving nature and environment of early childhood for use in pre- and post-study tests. The statistics used to analyze the data consists of average, standard deviation and percentage. The research results revealed that the early childhood had higher behaviors in caring for nature and the environment. After receiving organizing young farmer activities in accordance with the philosophy of the sufficiency economy

Keywords: Young farmer , Philosophy of the sufficiency economy, Nature Preservation , Environment, Early Childhood

บทนำ

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมโลกมีแนวโน้มถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมกลับเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากจำนวนประชากร เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดการขาดแคลนน้ำ เกิดอุทกภัย และภัยธรรมชาติที่รุนแรงสร้างความเสียหายต่อระบบการเพาะปลูก ทำให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรของโลกลดลง อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงด้านอาหารสำหรับประเทศไทยความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อเนื่องไปยังการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของ

ประเทศ อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงด้านอาหารทั้งระดับประเทศและระดับครัวเรือน ในขณะเดียวกัน ภาคเกษตรก็เป็นแหล่งรายได้หลักของเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยที่ต้องประสบความสูญเสียจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ส่งผลซ้ำเติมต่อปัญหาความยากจน และเกิดปัญหาการแปรปรวนของภูมิอากาศโลก ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น มลพิษทางสิ่งแวดล้อมและเกิดโรคระบาดจากสัตว์สู่คน ขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ (สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมในอนาคตมีมากมายหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านมลพิษทางอากาศรุนแรง ที่มีมากยิ่งขึ้นในปี ค.ศ.2050 ส่งผลให้อัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร อันเกิดจากฝุ่นละอองในอากาศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมากกว่า 2 เท่าของจำนวนประชากร ณ ปัจจุบัน ด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั่วโลก คาดว่าจะลดลงอีกร้อยละ 10 ในปี ค.ศ.2050 โดยความสูญเสียที่สำคัญนี้จะเกิดขึ้นทั่วโลกทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ตอนใต้ โดยพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ทั่วโลกคาดว่าจะลดลง การบุกรุกที่ดินทางธรรมชาติมีมากยิ่งขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558)

ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนับวันวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อประชากรในประเทศ รวมถึง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลเสียต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และก่อให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน น้ำ และทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งปัญหามลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านมลพิษ ทางน้ำ มลพิษทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือนและโรคระบาด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพแก่ประชากรทุกภาคส่วน ทั้งหมดนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564 , น.9)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติในท้องถิ่น หรือภายในประเทศมีแนวโน้มถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น การทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงอยู่และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ อีกทั้ง ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศกำลังเสื่อมโทรม และกลายเป็นจุดอ่อนในการรักษาพื้นฐานของการผลิต บริการ และการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืน มีการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติจำนวนมาก เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการกร่อนสลายอย่างต่อเนื่อง ป่าไม้ลดลง และความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหา สิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้นพร้อมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการทำให้กลายเป็นสังคมเมือง ดังนั้น ประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้แก่ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุน การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค พัฒนาระบบบริหารจัดการที่

โปรงใสเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างเพิ่มมากขึ้น ต้องเร่งเตรียมความพร้อมในลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น.9)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน น้ำ และทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งปัญหามลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ เสียง และความสั่นสะเทือน ล้วนแล้วสาเหตุของปัญหาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ส่วนใหญ่เกิดจาก “มนุษย์” ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องแก้ไขที่ “มนุษย์” ซึ่งในปัจจุบัน ประชาชนในสังคมเกิดการตื่นตัวในวิกฤตการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้เข้าความใจเกิดตระหนัก และมีพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดการดูแลรักษา ฟื้นฟู และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เยาวชน เข้ามามีบทบาทและมีพลังในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนได้ดี ปัจจุบันมีเยาวชนทั้งในโรงเรียนและในชุมชนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก เยาวชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เยาวชนได้รับการฝึกฝนหล่อหลอมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแลรักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม เยาวชนซึ่งกำลังเติบโตเป็นกำลัง ของสังคม ก็จะเป็นคนที่มีคุณภาพและมีบทบาทสำคัญในการดูแลรักษาฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในอนาคต เยาวชนเป็นความหวังที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ยกย่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นผู้นำด้านสันติภาพและทรงเป็นแบบอย่างในการผลักดันหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งขณะนี้ องค์การสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้นำไปบรรจุในแผนพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชาติสมาชิกนำไปปฏิบัติภายในปี 2573 (UNESCO, 2018) คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูชุมชนตนเองโดยให้มีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเอง ได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง แนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และ

คุณธรรม โดยมีเป้าหมาย คือความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้าน วัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (รุ่งลาวัลย์ ละอาคา, 2561. น. 4-19)

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัว ครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง อย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติ ในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักตอยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่น ศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จัก พิจารณารับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และ สถานการณ์อยู่ตลอดเวลาจะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการ เปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง (ประวิติ พันผาสุข, 2562)

ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบ ด้าน โดยผู้สอนและสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มี อัตลักษณ์ การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดกิจกรรมและ โครงการที่สร้างความเชื่อมโยงกับสังคมวัฒนธรรม ความเป็นไทยและความหลากหลาย และที่ สำคัญคือการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตมาบูรณาการใน การจัดกิจกรรม โดยเน้นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มีการศึกษาวิจัยที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา เด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำรวย สุขชัย (2554) ที่ ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อทักษะ พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยซึ่งงานวิจัยเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้เด็กได้รับการ ฝึกฝนและพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการสื่อ ความหมาย และทักษะการลงความเห็น โดยจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ร่างกายของฉั น ธรรมชาติให้สี่สัน ผักและขยะ ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก ภายใต้กรอบ แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การ สร้างภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกุล เกิดปลั่ง (2554) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัยซึ่งงานวิจัยได้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย เกิดการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตามวิธีที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตโดยให้มีวิธีคิดอย่างมีเหตุผล มีความ พอประมาณมีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งมีความรู้และคุณธรรม ในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยั่งยืน และ งานวิจัยของ พัทธกรณ พุทธิกุล (2558) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ปฐมวัยเป็นการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมตามความสงสัย ความสนใจและการค้นพบสิ่งแวดล้อม

รอบตัวของเด็กปฐมวัย มุ่งสร้างให้เด็กมีจิตสำนึกในการปกป้อง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่า ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กมีความสนใจและเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมและตัวเด็ก ตลอดจนชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งจำเป็นต้องปลูกฝังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และต้องเริ่มในวัยต้นของชีวิตคือเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เนื่องจากเด็กในวัยนี้จึงเป็นวัยที่เหมาะสมในการสร้างพฤติกรรมให้เด็กมีสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะนอกจากจะช่วยยับยั้งปัญหาที่กำลังดำเนินอยู่แล้ว ยังเป็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของเด็ก ซึ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมตามสถานการณ์ได้ดี และจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่สำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีด้วย (ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, 2553. น. 3) พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก 3 ด้านคือ ด้านที่ 1 การลดการใช้เป็นการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้น้อยเท่าที่จำเป็น ด้านที่ 2 การนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านที่ 3 การแปรสภาพแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อนำไปสู่การปลูกฝังความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกแบบมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าของสิ่งแวดล้อมรอบตัว การมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และการมีจิตใจที่อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาลจนแสดงออกเป็นพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น จึงควรเป็นสิ่งที่เด็กคิด และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (เยาวนาตร อินทร์สำเภา, 2552)

จากความสำคัญข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังให้เด็กปฐมวัย ที่จะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการในการจัดกิจกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และเพื่อให้เด็กเติบโตไปอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเด็กปฐมวัย และปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรู้จักใช้และรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Desing) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยตามแบบแผนการวิจัยการทดลองกลุ่มเดียวและมีการวัดซ้ำเพื่อดูพัฒนาการ One Group Time Series Desing (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2549 : 39-40)) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเมืองเกษตรวิสัยอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อปลูกฝังให้เด็กปฐมวัย เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 3 แผน รวม 40 แผน ได้แก่ หน่วยอนุรักษ์โรงเรียน หน่วยอนุรักษ์บ้าน หน่วยพลังงานน้ำ หน่วยอาหารดีมีประโยชน์ หน่วยของเล่นของใช้ หน่วยรักสัตว์ หน่วยพืชผักธรรมชาติ หน่วยเรื่องมหัศจรรย์ของดิน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 แบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน สมการถดถอยแบบพหุคูณ และคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัย

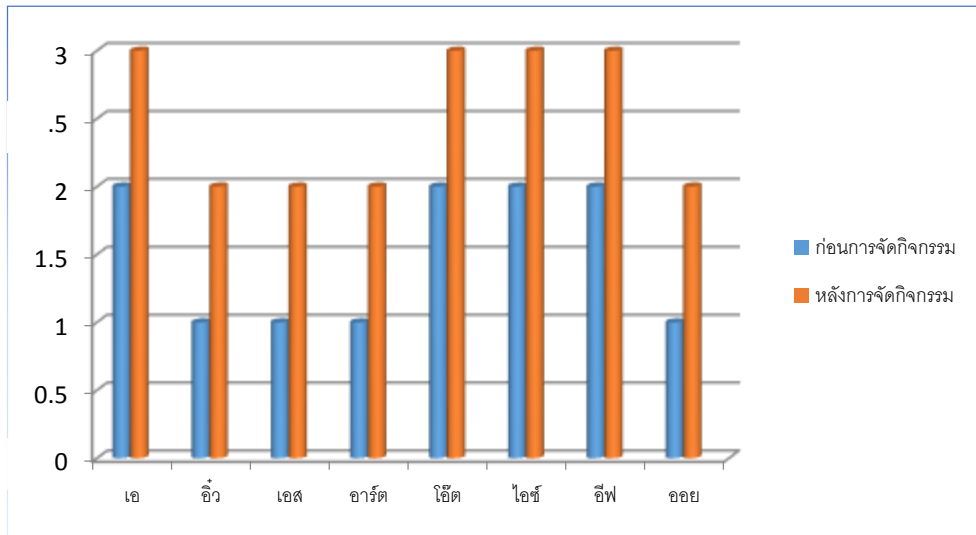
1. พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2 ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นักเรียน (นามสมมติ)	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ	แปลความ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ	แปลความ
เอ	42	2	ปานกลาง	69	3	ดี
อี	24	1	พอใช้	36.5	2	ปานกลาง
เอส	24	1	พอใช้	34	2	ปานกลาง
อาร์ต	29	1	พอใช้	45	2	ปานกลาง
โอด	37	2	ปานกลาง	65	3	ดี
ไอซ์	33	2	ปานกลาง	65.12	3	ดี
อีฟ	31	2	ปานกลาง	50.62	3	ดี
ออย	24	1	พอใช้	41.5	2	ปานกลาง
เฉลี่ย	30.5	2	ปานกลาง	50.84	3	ดี

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เด็กปฐมวัยทุกคนมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมกันทั้ง 8 คน เท่ากับ 30.5 และค่าเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมกันทั้ง 8 คน เท่ากับ 50.84 แสดงว่าจากการที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอเป็นแผนภาพเปรียบเทียบ ดังภาพที่ 2

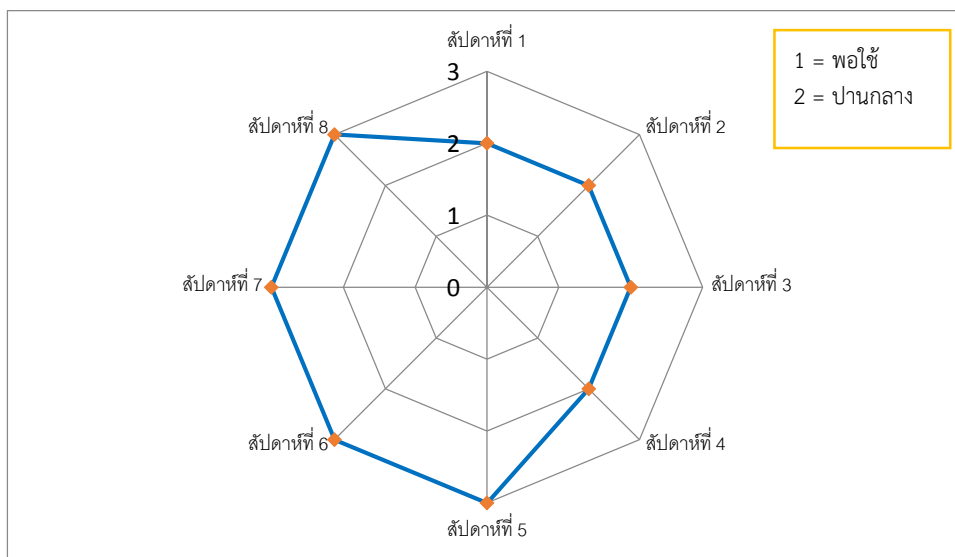
แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของรายบุคคลทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ระดับพอใช้ จำนวน 4 คน ได้แก่ เด็กชายเอ เด็กหญิงอี๋ เด็กชายเอส เด็กชายอาร์ต และเด็กชายออย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมแล้ว นักเรียนทั้ง 4 คน มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง

นักเรียนที่อยู่ระดับปานกลาง จำนวน 4 คน ได้แก่ เด็กชายเอ เด็กชายไอ้ต เด็กหญิงไอซ์ และเด็กหญิงอีฟ เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมแล้ว นักเรียนทั้ง 4 คน มีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อยู่ในระดับ ดี

จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นทุกคน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คน และอยู่ในระดับดี จำนวน 4 คน

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอแผนภาพเชิงเปรียบเทียบดังแผนภาพที่

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่สัปดาห์ ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับดี สัปดาห์ที่ 7 อยู่ในระดับดีและ สัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นในทุกๆ ด้าน และทุก ๆ สัปดาห์ ซึ่งมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=50.84$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตทางสังคมเศรษฐกิจ ตลอดจนปลูกฝังให้เด็กมีความรักในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การทำงานร่วมกับผู้อื่นเกิดความภาคภูมิใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของปิยนุช พลสมบัติ (2558 , น.42) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดกิจกรรมเกษตรกรน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ เป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของคนไทยในสังคม โดยยึด เส้นทางสายกลาง ไม่ยึดวัตถุนิยม ดำรงชีวิตตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ยึดหลักวิถีไทย รู้จักประมาณในการบริโภค ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักผลิตใช้เอง มีจิตใจที่อดทนและเข้มแข็ง

เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ทางด้านสังคม ทางด้านการศึกษา ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำรวัย สุรัชย์ (2554) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.1 และสอดคล้องกับ ปิยนุช พลสมบัติ (2558) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางพุทธิปัญญามิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการประสบการณ์ ในการพัฒนาความสามารถทางพุทธิปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยได้รับการจัดการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยโดยรวมสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.20 อยู่ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซึ่งการจัดการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สะท้อนผลต่อการศึกษาพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรี สมคำ (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการประสบการณ์แบบโครงการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาพรวมและรายพฤติกรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และสอดคล้องกับพัชรภรณ์ พุทธิกุล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ โดยใช้หลักฐานและการอิงสถานที่เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กอนุบาล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แบบประเมินพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และแบบประเมินความพึงพอใจของครูวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังการจัดการกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นผลานสู่ความพอเพียงประกอบด้วยขั้นมีเหตุผล ขั้นพอประมาณ ขั้นสร้างภูมิคุ้มกัน และ ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้เปิด ซึ่งขั้นตอนในการจัดการกิจกรรมนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติและทดลองด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการใช้วัสดุและสิ่งของเครื่องใช้อย่างคุ้มค่า ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ ด้านการเลี้ยงสัตว์ และด้านการสนทนากับข้าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ดังสังเกตได้จากคะแนนพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อนการทดลอง และหลัง

การทดลองที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 5.02$) สัปดาห์ที่ 2 อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=5.19$) สัปดาห์ที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.6$) สัปดาห์ที่ 4 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 7.85$) สัปดาห์ที่ 5 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 9$) สัปดาห์ที่ 6 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 10$) สัปดาห์ที่ 7 อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=12$) และ สัปดาห์ที่ 8 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 12$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพดล โชติกพานิชย์ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ที่ใช้พหุปัญญาพบว่า การจัดกิจกรรมการใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นที่ใช้พหุปัญญาจะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น เกิดความอยากรู้อยากเห็น สนุกสนานต่อการเรียน เปิดโอกาสให้ แสดงความคิดเห็น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจะสร้างความรู้จากพื้นฐานความรู้เดิมที่ นักเรียนมี ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและเน้นการเชื่อมโยงถ่ายโอนความรู้ไปใช้ ในสถานการณ์ใหม่ ๆ สูงขึ้น และสอดคล้องกับฉันทพร สาธิสกุล (2557) ที่กล่าวถึง การปลูกฝังความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กวัยอนุบาลสามารถสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปใน ชีวิตประจำวันได้ตลอดเวลา เพื่อเป็นการฝึกให้มีความเข้าใจระบบของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมตามความสามารถในการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรแต่ละชนิด และผลกระทบจากการทำลายทรัพยากร การฝึกนิสัยให้รักความสะอาด ไม่ทิ้ง ขยะเรี่ยราด การฝึกตนเองให้เป็นคนรักธรรมชาติ รักต้นไม้ และเมตตาต่อสัตว์ การให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทุกโอกาสที่สามารถทำได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นารวี อัมศิลป์ (2564) ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงการ โรงเรียนโสมาภาพัฒนา พบว่า การจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงการ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่ ได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องที่เด็กสนใจ เด็กดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน ครูกระตุ้นให้เด็กค้นคว้าหาคำตอบโดยการค้นคว้าหาข้อมูล ขณะเรียนรู้เด็กเกิดทักษะการตั้งคำถามสามารถตั้งคำถามสิ่งที่อยากรู้ หรือสิ่งที่สงสัย ซึ่งได้มาซึ่งคำตอบ เกิดทักษะการสำรวจ สามารถบอกรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งของและเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ได้ สามารถลงมือกระทำกิจกรรม และเกิดทักษะการรวบรวมข้อมูลเด็กสามารถในการใช้วิธีการต่าง ๆ เก็บข้อมูลสิ่งที่สงสัยหรือสิ่งที่ต้องการรู้ ได้ลงมือทำงาน ต่าง ๆ ด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจระหว่างบุคคล เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยเด็กได้แสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของกับเพื่อนและแสดง ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม หลังการทดลองโดยใช้การจัดกิจกรรมการสอนแบบโครงการ เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมการดูแลรักษาสมาชิกและสิ่งแวดล้อมในเด็กปฐมวัยนั้นด้านที่เด็กแสดง พฤติกรรมการดูแลรักษาสมาชิกและสิ่งแวดล้อมได้ดีที่สุดมี 2 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วม รับผิดชอบดูแลรักษาสมาชิกสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน ซึ่งในด้านนี้จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก ปฐมวัย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมและ 2) ด้านการทำงานศิลปะที่นำวัสดุหรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช่แล้ว มาใช้ซ้ำ หรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งเป็นด้านที่ทำให้เด็กจะเกิดกระบวนการคิดวางแผน เพื่อการออกแบบ ชิ้นงานหรือวิธีการในการแก้ปัญหา และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้านศิลปะอีกด้วย และในการจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครูผู้สอนต้องตระหนัก และเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่าง เต็มความสามารถ ยึดหยุ่นกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

จากการวิจัย สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเกษตรกรรมน้อยตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลรักษาสมาชิกและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยให้ อยู่ในระดับที่ดีมากขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังให้เด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนกระทั่งนำมาสู่การมีวิถีการดำรงชีวิตที่ใส่ใจและไม่ ทำลายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีแนวทางที่ถูกต้องสำหรับการดูแล รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2558). *บทเรียนจากเกาหลีใต้การเปลี่ยนผ่านประเทศที่มีรายได้สูง*. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์.(2553). *ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ปฐมวัยสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ : แม็ค.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ณัฐพร สาทิสกุล.(2557). *ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนววิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยอนุบาล*. บัณฑิตวิทยาลัย :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพดล โชติกพานิชย์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาตามรูปแบบวัฏจักร การเรียนรู้ 7 ขั้น ที่ใช้พหุปัญญา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน พระบรมราชูปถัมภ์
- นารวี อิมศิลป์. (2564). *การพัฒนาจิตสำนึกรักษาสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการ สอนแบบโครงการ โรงเรียนโสมภาพพัฒนา*. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

- ประวัติ พันผาสุข. (2562). การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนบ้านเมืองทอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- พัชรภรณ์ พุทธิกุล.(2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวความคิดการเรียนรู้โดยใช้หลักฐานและการอิงสถานที่เพื่อเสริมพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กอนุบาล. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิกุล เกิดปลั่ง.(2554). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบโครงการโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กปฐมวัย.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมบุรี.
- เยาวนาตร อินทร์สำเภา. (2552). ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- รุ่งลาวัลย์ ละอาคา. (2561). การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยั่งยืน. มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- สุนทรี สมคำ.(2558). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2564). แผนยุทธศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2559 – 2564. กรุงเทพฯ : ส่วนนโยบายและแผน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
- สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปี2565. กรุงเทพฯ : บริษัท แพค เพรส จำกัด.
- สำรวย สุขชัย. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย.ปริญญาานิพนธ์.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.